

E L M I C A L E T G A L À C T I C

Propostes didàctiques

Tereseta la bruixeta

*Elaborades per Belén Franco, Víctor Latorre
Francesc J. López, Mario Máñez i Pilar Martínez*

TERESETA LA BRUIXETA

DESCRIPCIÓ

Autor: *Josep Gregori*

Il·lustracions: *Ferran Boscà*

Premi Folch i Torres 1991

Edicions Bromera / Alzira, 1995

Collecció: «EL MICALET GALÀCTIC», núm. 42

Format: 20,5 × 13 cm, 120 pàgs.

Enquadrernació en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: a partir de 10 anys

RESUM ARGUMENTAL PER CAPÍTOLS

1. Els bruixots Avehí Llimac i Estremida acaben de tenir una filla. Però les coses no han anat del tot bé. La infermera avisa el senyor Llimac que es prepare perquè la seua filla té un aspecte molt desagradable: és rossa, d'ulls blaus i pareix una princesa. Tot i els dubtes que Avehí té sobre si Tereseta és la seua filla o li l'han canviada a l'hospital de «La Rata Penada» per una humana, la bruixa Estremida acaba estimant-la i acceptant-la.

2. Un dia, quan Tereseta es disposava a eixir de casa per anar a l'escola, no troba la seua granera. Molt preocupada, desperta els seus pares que tampoc la troben enlloc. Prompte s'adonen que algú havia fet desaparèixer totes les graneres de Bruixència mentre dormien.

A l'escola no es parlava d'altra cosa i Tereseta decideix, amb l'ajuda de la seua amiga Tronadissa, anar a buscar aquelles graneres sense les quals no es podia desplaçar cap habitant de Bruixència.

3. ¿Però qui havia furtat les graneres? Els humans els tenien massa por com per atrevir-se. Els kucalots eren nòmades i no podien resistir el fred de l'hivern; ara devien estar ben lluny. Les

bruixes curruixes ja tenien unes graneres molt més modernes que les seues i segur que no s'exposarien a la maledicció: «la bruixa que furta la granera a un altra bruixa, tothora li picarà la cuixa». Els de Llàngonis devien estar en període de letargia i les Donzelles del capvespre eren més pansides que les bledes. Així doncs, només podien haver segut els maralibins.

4. El poble dels maralibins estava molt lluny de sa casa i per anar-hi calia creuar alguns territoris perillosos per a una bruixeta tan menuda. Tot i amb això, Tereseta recorda que a casa hi ha una aspiradora elèctrica que havia ensinistrat per volar quan s'entrenava a l'escola i es decideix a fer el viatge. Aquella nit, carregada amb l'electrodomèstic volador i disposada a no ser vista pels bruixots que feien guàrdia, intenta que Tronadissa baixe de casa sense armar soroll, però en trencar el vidre de la finestra tothom s'alarma i el pare de l'amiga avisa la policia. Tereseta fuig sense la seua amiga.

5. En passar per una gasolinera d'humans i parar per descansar, Tereseta observa com un gàngster maltracta un xiquet i l'obliga a demanar almoïna. David, que tenia tota l'aparença d'un bruixot, no té pares. Tereseta el defensa del gàngster a qui llença una maledicció per convertir la pistola en escarola, mentrestant pugena a l'aspiradora per fugir.

6. Poc després tenen un incident aeri: el pilot d'un caça pensa que són extraterrestres i els persegueix. Ells l'eviten fent uns quants malabarismes. David està encantat amb l'aventura. Paren a descansar a les muntanyes de Llàngonis on s'adonen que han perdut el mapa que els guiava.

7. Tots dos busquen un camí i, superades algunes trampes i bromes que han preparat els llangonissos per als visitants, troben un túnel que, per sort, els porta pel bon camí. Apareixen en el bosc de les donzelles del capvespre on tenen un accident.

8. Aquestes dames se'ls troben inconscients i estan encantades de poder-los cuidar tot el temps que calga; però els seus afalacs apegalosos els fan perdre massa temps i fugen.

9. Mitja hora després arriben a Maralibí. Des del sostre de la casa on aterren, observen que només hi ha dones i xiquets. Des d'allí segueixen atentament allò que es diu a l'assemblea de les dones i s'assabenten que els hòmens havien anat a comprar a les bruixes curruixes les graneres màgiques que les lliurarien de les feines domèstiques perquè ells no col·laboren gens. En sentir això Tereseta no pot reprimir-se i bota al mig del cercle i els explica que, les graneres, havien estat robades.

Les dones s'enutgen molt amb els marits i entre totes tracen un pla: no deixaran entrar els seus marits a la ciutat si no prometen compartir amb les dones les tasques de casa, tornar els diners

que elles havien estalviat per comprar les graneres i retornar a les seues propietàries aquelles graneres robades que no els podien ajudar a rentar els plats, agranar la casa i fer els llits, per exemple. Quan arriben els hòmens es veuen obligats a acceptar totes les condicions de les dones.

10. Tereseta i David, després de celebrar una gran festa a Maralibí, tornen a Bruixència amb totes les graneres. Tothom està molt content i David, molt ben acollit pel senyor Llimac i per la senyora Estremida, s'adona que pot fer bruixeries, cosa que era impossible per als humans. Amb la seua berruga al nas, el deliri pel menjar de bruixes i la història que li havia contat la seua iaia —havia nascut a l'hospital de «La Rata Penada» i son pare no tenia més mania que li havien canviat el fill—, tot feia pensar que a Bruixència es trobaria molt bé.

TEMES I INTERÉS DEL LLIBRE

El tema central del llibre gira al voltant del repartiment de les tasques domèstiques. També hi són presents els subtemes: l'estima per les altres persones —independentment del seu aspecte físic, ofici o classe social—, les relacions d'amistat i les familiars, el tracte amb els mestres, la lluita contra les injustícies, les precaucions que s'han de prendre abans de fer un viatge, etc., és a dir, tot allò que constitueix una part important en la formació del xiquet.

En el primer paràgraf del llibre, el narrador s'adreça directament al lector «*Si haguéreu passat aquell matí d'estiu... hauríeu...*» per buscar la seua complicitat i per donar certa verosimilitut a una història molt fantàstica.

La narració, dividida en deu capítols i contada en tercera persona, és de lectura àgil i agradable. El bon humor que hi traspua captarà, a bon segur, l'atenció del jove lector.

A més a més, cada capítol ens permet centrar la reflexió en un dels següents subtemes:

—«*El naixement*» tracta sobre l'amor dels pares que sempre està per damunt dels defectes dels fills.

—«*Una desaparició misteriosa*» ens planteja les dificultats que genera la pèrdua de qualsevol element quotidià en la nostra vida.

—«*Algunes deduccions*» ens mostra com es poden aplicar els coneixements apresos, la capacitat de deducció, per resoldre els problemes quotidians.

—«*La fugida*» ens explica els preparatius d'un viatge. Així mateix, la necessitat de ser discret quan un vol guardar un secret.

—«*Un company*» manifesta la necessitat de solidaritat que tenen els més desvalguts.

—«*Una aventura aèria*» marca la necessitat de ser prudents amb les coses necessàries.

—«*El túnel*» ens ensenya que gastar bromes i agafar-nos-les amb bon humor ajuda a viure millor.

—Amb «*Les donzelles del capvespre*» hem d'aprendre a ser prudents quan oferim l'hospitalitat amb les persones que no coneixem. No calen massa afalacs, però sí correcció.

—«*Problemes domèstics*» assenjala el problema del repartiment més equitatiu del treball de la casa en la nostra societat.

—«*La festa*» és el premi a les coses ben fetes, aquelles que ens aporten felicitat i satisfan els familiars i amics.

L'AUTOR

Josep Gregori Sanjuan (Alzira, Ribera Alta, 1959) va treballar de mestre a Polinyà del Xúquer, a Sabadell i a Aiello de Malferit; actualment fa d'editor i, de tant en tant, practica la literatura, fonamentalment la narrativa. Ha publicat dues novel·les: *Romànica ficció* (1985) i *La claredat incerta de l'alba* (1989), totes dues guanyadores del premi Ciutat de València, i el recull de contes *Tirar les cartes* (Bromera, 1986). En el camp de la literatura infantil i juvenil, és autor d'*Un segrest per tot el morro* (Premi «Enric Valor» 1989), *Teresta la bruixeta* que li valgué el premi «Josep M. Folch i Torres» de 1991, i *Moguda a la biblioteca* (Bromera, 1992).

L'ILLUSTRADOR

Ferran Boscà, nascut a Alzira l'any 1959, és llicenciat en Belles Arts per la Facultat de Sant Carles de València i actualment exerceix de professor de Dibuix d'Ensenyament Secundari a Tavernes de la Vallidigna.

Com a pintor ha rebut diversos premis —Premi de Pintura Tomàs Parra d'Alzira, III Mostra Josep Ribera de Xàtiva i Cartell Dia das Letras Galegas de Trives— i ha realitzat exposicions individuals i col·lectives en distintes ciutats del País Valencià.

Darrerament, s'ha donat a conèixer com a il·lustrador i, en aquest sentit, convé assenyalar que la seua col·laboració amb Edicions Bromera ha sigut prolífica: *El cavaller de la carreta*, *L'escarabat d'or*, *Enriqueta i els cocodrils* i *El millor cap de setmana de Jonny Briggs* són alguns dels llibres il·lustrats. Anteriorment, ja

havia il·lustrat un altre llibre de Josep Gregori: *Un segrest per tot el morro*.

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

La lectura ha de ser una tasca lúdica i, sovint, individual; l'acte de llegir, quan diverteix el lector, li proporciona entreteniment i amplia el seu arxiu personal d'imatges que li permet fer-se la composició pertinent del món de ficció que apareix en cada text que llig.

El xiquet, en general, a partir dels set anys, ja pot llegir sol. És per això que la tasca del mestre es pot centrar, sovint, més en la direcció i orientació de la conversa sobre els temes que planteja la literatura de ficció que no en la tutorització o guia de l'acte lector. Per això, fer un comentari sobre la novella, on els alumnes intercanvien les seues opinions, és sempre positiu. La finalitat serà fixar cadascuna de les imatges literàries que el xiquet s'ha format mentre llegia.

Tot i que, en cap moment, no hem volgut ser exhaustius a l'hora d'elaborar aquestes propostes didàctiques, el professor haurà de triar aquelles activitats que siguin més adequades a les necessitats i preferències de la classe, que poden realitzar-se en funció del nivell i característiques dels alumnes. Es tracta d'oferir una ajuda, una orientació, però no mai una limitació. El professor serà qui decidirà, en últim terme, quines activitats ha de canviar i quins aspectes convé ampliar.

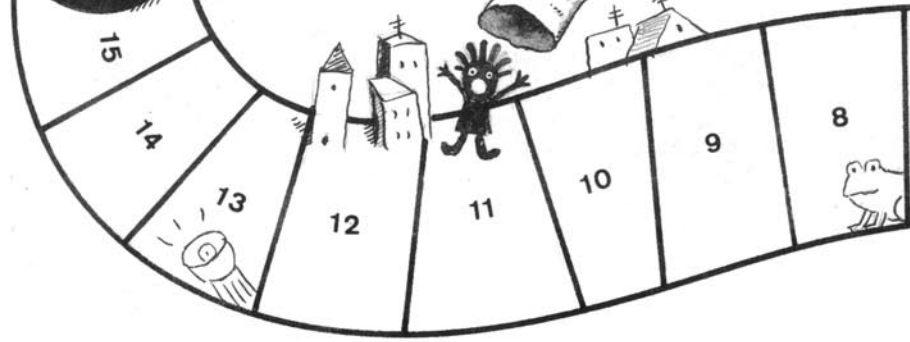
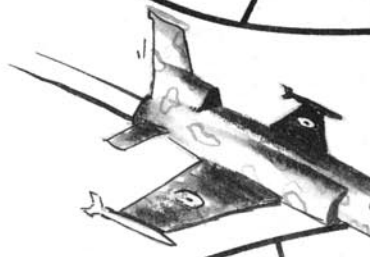
Com ja hem dit abans, cada capítol del llibre ens remet a un subtema que podem comentar en classe. L'organització de debats sobre temes puntuals, amb grups partidaris d'opinions diferents, és una bona eina. Es poden tractar temes com ara:

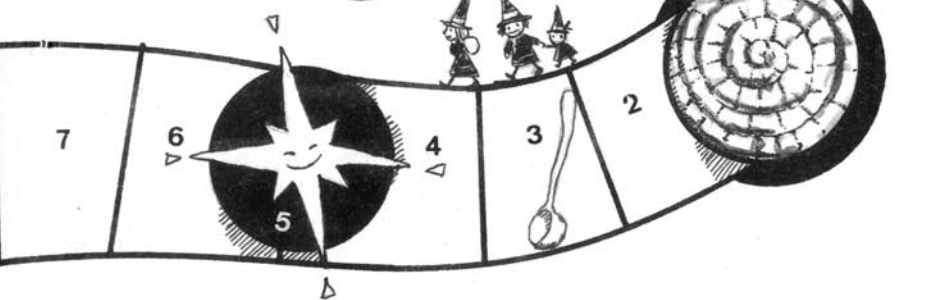
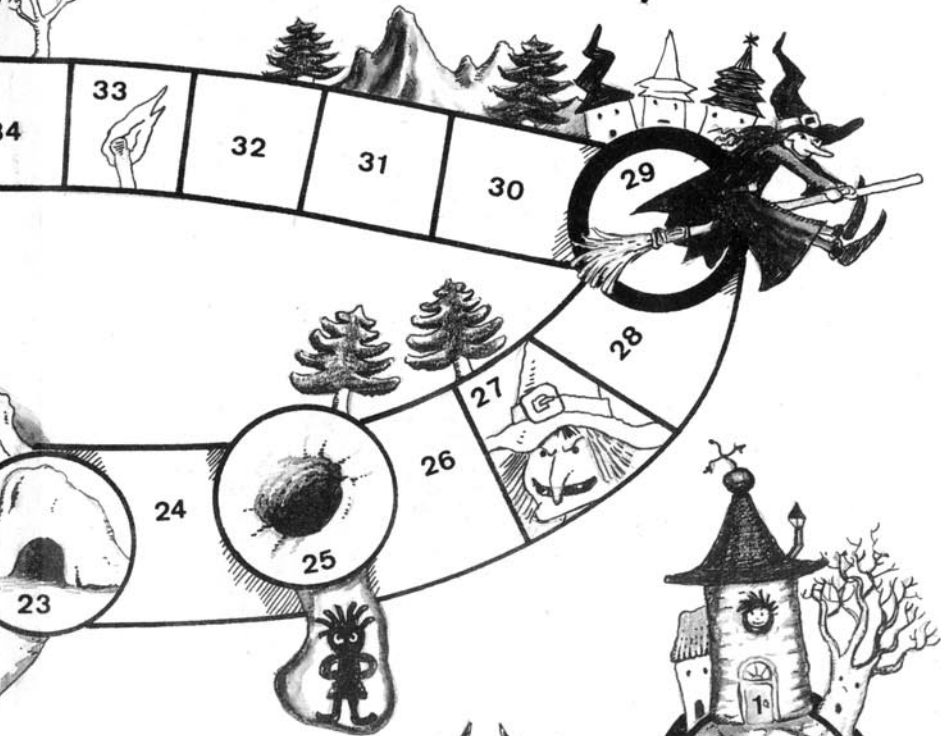
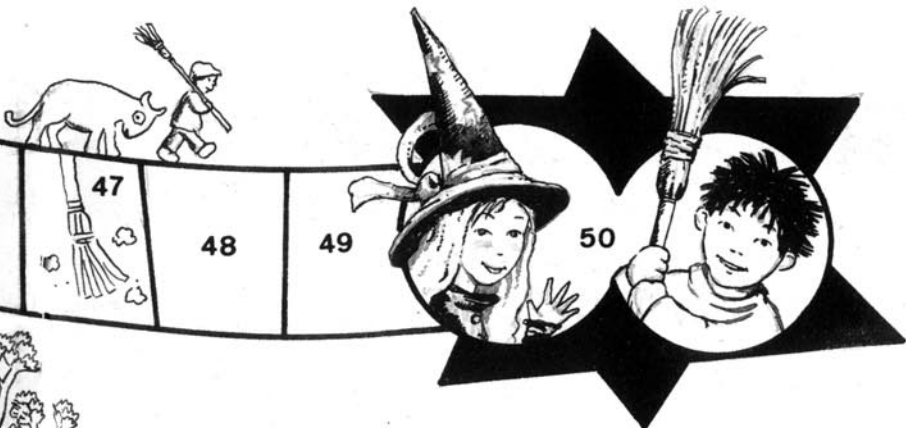
- L'educació discriminatòria del sexes.
- El respecte a les diferències de cadascú.
- La societat de consum.
- La relació pares i fills.
- Els bons costums, etc.

En el camp de l'expressió escrita, la necessitat de dir unes paraules màgiques per fer qualsevol encantament ens remet a exercicis del tipus: jugar amb les paraules de la lectura de les quals no sabien el significat, arregar frases fetes, refranys i endevinalles per buscar solucions, fer poemes, inventar mots, i, fins i tot, descriure mons imaginaris i narrar fets fantàstics. Es tracta d'exercicis que també podeu realitzar encara que no us els hem plantejat en les propostes de treball.

PROPOSTES DE TREBALL *
(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes *Propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen aquestes propostes.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA:

AUTOR/A:

ILLUSTRADOR/A:

EDICIONS BROMERA

COLLECCIÓ: Núm.:

1. ¿Per què pensa el senyor Llimac que, a la clínica de «La Rata Penada», li han canviat la filla per una altra?

.....
.....
.....

2. ¿Per què han robat els maralibins les graneres de Bruixència?

.....
.....

3. ¿Per què els kucalots no han pogut robar les graneres?

.....
.....

4. ¿Què ha de fer Tereseta per recuperar-les?

.....
.....

5. Escriu una 'S' de simpàtic o una 'A' d'antipàtic dins dels parèntesis que hi ha després de cada nom segons et caiguen els personatges següents:

Avellí Llimac (), Estremida (), Repugneta (), la senyoreta Metzinussa (), Tronadissa (), la vigilanta (), el senyor Xafallamps —pare de Tronadissa— (), Vicent Furtasa Quets, el gàngster (), David (), el capità que pilotava el caça (), els llançonissos (), les donzelles del capvespre (), Margaridella (), les maralibines () i els maralibins ().

6. Ara escriu el nom dels personatges que ajuden Tereseta a trobar les graneres i els noms dels que li posen dificultats:

AJUDEN LA PROTAGONISTA

.....
.....
.....
.....
.....

LI POSEN ENTREBANCS

.....
.....
.....
.....
.....

7. ¿Per quins llocs ha de passar Tereseta si vol recuperar les graneres?

.....
.....
.....
.....

8. ¿Per què David té poders de bruixot?

¿Com és físicament?

.....
.....
.....

9. Resumeix breument la història que conta David del lloc on va nàixer.

.....
.....
.....
.....

B) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

Taller del text

1. A la pàgina 18 de la novella, els malalts de l'hospital «La Rata Penada» seguien «*el capítol dos mil vint-i-quatre de la novella Rosa, una bruixa rossa, però feliç*».

1.1. Si cada dia emeten un capítol per televisió, ¿saps quants anys fa que segueixen la sèrie?

1.2. Segons el títol, podíem pensar que les bruixes rosses són desgraciades. ¿Què en penses d'això? ¿Creus que per a ser bruixa no cal tenir-ne l'aspecte?

1.3. Descriu una bruixa que no s'assembla en res a una bruixa típica.

1.4. ¿Quin joc lingüístic ha emprat l'autor amb les paraules *Rosa* i *rossa*?

1.5. En grups de quatre, escriu tres títols d'uns possibles capítols de la sèrie televisiva esmentada. Pots utilitzar també jocs de paraules homònimes, per exemple, caça, cassa, casa; dóna i dona; venen i vénen; bóta, bota, vota, etc.

Els títols més divertits de la classe els exposareu en una cartolina en un racó de l'aula. Al llarg d'una setmana, per torns, cada equip ha de triar un dels títols i inventar-se el contingut del serial que, més tard, ha de contar i ha de dramatitzar per als vostres companys. Una persona ha de fer de locutor-narrador, una altra s'ha d'encarregar dels efectes especials (una porta que s'obre, un cavall que renilla, el vent...), la resta realitzarà la veu dels distints personatges.

Podíeu començar així:

NARRADOR. Capítol dos mil vint-i-cinc de la novella «*Rosa, una bruixa rossa, però feliç*». Aquell dia les coses havien començat bé per a Rosa. El seu marit patia un fort dolor de queixals, la filla tenia la pigota bruixenca i el fill no volia prendre el desdejuni...

MARIT.

ROSA.

FILL.

2. A la pàgina 60, Tereseta recita uns versos per realitzar un encanteri. Si et fixes bé, els versos acaben sempre de la mateixa manera «ola», és a dir, repeteixen les vocals i consonants des de l'última vocal accentuada del vers (rima consonant). Escriu sis paraules que acaben igual que *créixer*.

3. Els poemes estan formats per estrofes; cada estrofa conté uns versos que, generalment, mesuren igual, és a dir, tenen el mateix nombre de síl·labes. Torna a llegir el que diu Tereseta i digues quantes síl·labes hi ha en cada vers. Com es tracta de paraules planes, no en comptes l'última síl·laba.

4. Quan el poeta no mesura tots els versos igual i busca una rima fàcil, quan no pretén contar res d'extraordinari i vol fer certa gràcia, diem que fa «*ripios*». Creus que Josep Gregori tenia veritable intenció de fer poesia? Fes tu el mateix i recita les paraules màgiques que et permetran millorar les notes.

5. Els llangonissos són molt amics de la broma; a la pàgina 80 Tereseta tria el túnel que deia «Aquest túnel no duu enlloc», «un túnel estret i ple de noves trampes-broma que hagueren de suportar pacientment». En grups de quatre, imagineu una nova trampa-broma i expliqueu-la com ho faria Josep Gregori: «No havíem recorregut ni cent cinc metres de túnel quan, de sobte...»

Ara continueu vosaltres el text que acabarà dient «... però al remat arribaren a la fi d'aquell passadís».

Què fan i com són els personatges

1. Tereseta, en el seu llarg viatge, travessa pobles diferents amb costums diferents. Completa el quadre següent:

	COM SÓN	ON VIUEN	QUÈ MENGEN	QUINS COSTUMS TENEN	COM ELS VEU TERESETA
BRUIXÈNCIA					
CIUTATS HUMANES					
LLÀNGONIS					
BRUIXES CURRUIXES					
BOSC DONZELLES DEL CAPVESPRE					
MARALIBÍ					

2. Llig la descripció de Tereseta al primer capítol i la de David al capítol cinquè; després, dibuixa'ls.

3. Els kucalots no apareixen descrits al llibre, entre tots penseu com són, de què viuen, quins són els seus costums, què mengen i on viuen.

El debat

1. A ta casa, ¿qui fa les tasques domèstiques? ¿Saps per què? Contesta individualment les preguntes següents:

- ¿En què treballa el pare?
- ¿Quantes hores diàries hi dedica?
- ¿En què treballa la mare?
- ¿Quantes hores diàries?
- ¿Quantes hores al dia estudies?
- ¿Qui fa els llits cada matí? ¿Qui dorm en cada llit?
- ¿Qui prepara els desdejunis? ¿Qui se'ls pren?
- ¿Qui prepara els esmorzars? ¿Qui se'ls menja?
- ¿Qui cuina el dinar? ¿Tots els dies?
- ¿Qui para taula? ¿T'agrada dinar de qualsevol manera?
- ¿Qui escura els plats? ¿T'agradaria beure en un got brut?
- ¿Qui prepara els berenars? ¿Per a qui?
- ¿Qui cuina el sopar? ¿Qui se'l menja?
- ¿Qui agrana? ¿Quan et cauen coses a terra, les plegues?
- ¿Qui frega el pis? ¿Renegues si està brut?
- ¿Qui torca la pols dels mobles? ¿A tu no et molesta?
- ¿Qui fa altres faenes domèstiques? ¿Quines?
- ¿Com hi participes per tal de mantindre la casa neta? ¿I l'aula?

* * *

- ¿Quantes vegades has contestat *la mare*?
- ¿Quantes, *el pare*?
- ¿Quantes, *un germà major*?
- ¿Quantes, *una germana*?
- ¿En quins treballs de la casa ajudes?
- ¿Pots ajudar molt més del que ho fas habitualment?
- Aleshores, ¿per què no ho fas?
- ¿Et sembla justa la distribució de treballs que teniu en ta casa? ¿Per què?

2. Comenta amb els companys de classe les teues respostes i després organitza amb la seua col·laboració un debat sobre *l'educació discriminatòria dels sexes*.

Teatralització de l'assemblea de Maralibí

Ja heu discutit els resultats de l'enquesta, ara podeu repartir-vos els papers dels personatges que intervenen a l'assemblea de Maralibí. Busqueu disfresses adequades i disposeu les cadires i taules de classe en cercle. Només hi deixareu en el centre una paperera que representarà el foc.

Els personatges: Tereseta, David, maralibines i maralibins.

Estructura:

1. Les maralibines, en assemblea, es posen d'acord sobre quines tasques domèstiques han de fer els maralibins.
2. Arriben els maralibins.
3. Les maralibines fan les seues peticions.
4. Els maralibins diuen que no volen fer res.
5. Intervenien Tereseta i David i els posen d'acord. Fan un encanteri.
6. Tots els maralibins fan les paus.
7. Fan una festa i un ball.

Un viatge d'aniràs i mai tornaràs (pàgs. 8-9)

Es tracta d'un joc amb fitxes i daus. Si et coneixes la història comprendràs perquè et pares en alguns llocs.

A la casella 1, la casa de Tronadissa, Tereseta espera l'amiga, però quan veu la policia fuig ràpidament. Passa a la casella 7.

A la casella 5, Tereseta troba l'estel polar que li permet orientar-se. Avança tres caselles.

A la casella número 16, la gasolinera, Tereseta s'entreté una estona. Espera't una jugada sense tirar.

A la casella 17, l'escapada de la gasolinera, Tereseta ha de dir unes paraules perquè la pistola amb què els amenaçava el gàngster es transforme en una endívia. Digueu una endevinalla si no vols quedar-te dues jugades sense tirar. Per contra, si saps la solució avança cinc caselles.

A la casella 20, un avió de combat et distrau, si no ets capaç de memoritzar un embarbussament del tipus «*Setze jutges d'un jutjat mengen fetge d'un penjat*» abans que t'arribi el teu torn, et quedaràs una vegada sense jugar.

A la casella 22, David ha destorbat alguns dels llangonisos. No tires en dues jugades, podies despertar-los. Per compensar la teua paciència pots passar a la casella 35.

A la casella 23, trobaràs un túnel que et torna a la casella 11, les ciutats humanes. Mala sort!

La casella 25 és un túnel que no té eixida i t'has de quedar una jugada sense tirar.

A la casella 29, has d'esperar una jugada sense tirar perquè es faça més de dia; només així evitaràs l'intens trànsit nocturn del poble de les bruixes curruixes.

A la casella 35, vas despistat, no te n'adones i caus en el forat que va a parar a la cova dels llangonisos.

A la casella 37, hi ha el bosc de les donzelles del capvespre, digues una cosa molt amable a cadascun dels teus companys de joc però no sigues hipòcrita. Cas contrari romandràs dues vegades sense tirar.

A la casella 44, la informació de l'assemblea et permet avançar tres caselles.

A les caselles 45, 46, 47, 48 i 49 ja ets molt prop de Maralibí, però has d'esperar que els maralibins porten les graneres; només podràs arribar a la casella 50 si traus la xifra exacta; si te'n passes, has de retrocedir els punts sobrants.